

Gesegmenteerde gegevens-verstreking in de jaarrekening

percepties van analisten en het management van ondernemingen¹

Drs. J.L. Bank, Drs. R.R. Happée en Drs. C.D. Knoops

EXTERNE VERSLAGGEVING

1 Inleiding

In een geconsolideerde jaarrekening worden de activa, passiva, baten en lasten van de rechtspersonen en vennootschappen die een groep of groepsdeel vormen, als één geheel opgenomen (art. 2:405 lid 1 BW). Door de geaggregeerde gegevensverstrekking gaat informatie verloren omtrent de onderdelen (segmenten) van de rapporterende rechtspersoon. Segmentatie betekent het uitsplitsen van geaggregeerde gegevens naar bepaalde gezichtspunten. Bij het segmenteren van gegevens uit de jaarrekening gaat het meestal om segmentatie naar activiteiten of bedrijfstakken (business segments) en segmentatie naar geografische gebieden. Doel van het verstrekken van gesegmenteerde gegevens is het verschaffen van inzicht in de verschillende soorten activiteiten van een onderneming en over de verschillende geografische gebieden waarin zij actief is.

In Amerikaanse rapporten (AIMR, 1993; AICPA, 1994) wordt gewezen op het belang van gesegmenteerde gegevensverstrekking voor gebruikers van jaarrekeningen, met name voor financieel analisten. 'There is no disagreement among AIMR members that segment information is totally vital to their work' (AIMR, 1993, pp. 5). Analisten hebben gedesaggregeerde gegevens nodig om een zinvolle schatting te kunnen maken van de toekomstige kasstromen van de gehele onderneming. AICPA (1994, pp. 68) stelt: 'Users suggest that standard setters assign the highest priority to improving segment reporting because of its importance to their work and the perceived problems with current reporting of segment information'. Wij nemen aan dat dezelfde informatiebehoeften in feite ook bestaan bij Nederlandse analisten.

Het management van de onderneming kan gezien worden als de aanbieder van jaarrekening-informatie. De vraag is dan hoe ver het management van ondernemingen wil gaan in het (vrijwillig) verstrekken van gesegmenteerde informatie, mede gelet op de hierna kort te bespreken huidige wettelijke voorschriften en te verwachten ontwikkelingen. Sommige auteurs melden een zekere terughoudendheid van het management ten aanzien van het verstrekken van informatie in het algemeen (vgl. Klaassen en Bak, 1993, pp. 23) en van gesegmenteerde gegevensverstrekking in het bijzonder (vgl. Edwards en Smith, 1996).

Mede gelet op internationale voorstellen om de wet- en regelgeving ten aanzien van gesegmenteerde gegevensverstrekking aanzienlijk aan te scherpen (zie Bank, Happée, Knoops, 1996) wordt in dit artikel nagegaan welke opvattingen omtrent gesegmenteerde gegevensverstrekking leven bij het management van ondernemingen en bij financieel analisten. Wij doen verslag van een empirisch onderzoek naar de percepties van het management van op de Amsterdamse Effectenbeurs genoteerde ondernemingen en van financieel

Drs. J.L. Bank studeerde Financiële Bedrijfseconomie aan de Economische Faculteit van de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Hij is thans werkzaam bij de IAD van de ING Groep te Utrecht.

Drs. R.R. Happée studeerde Bedrijfseconomie aan de Economische Faculteit van de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Hij is thans werkzaam bij Coopers & Lybrand te Den Haag.

Drs. C.D. Knoops is als universitair docent verbonden aan de Vakgroep Kosten- en Winstbepalingsvraagstukken van de Economische Faculteit van de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Hij is thans lid van de gebruikersdelegatie van de Raad voor de Jaarverslaggeving, en redacteur en samensteller van Kosten & Winst Abstracts.

analisten omtrent de gesegmenteerde gegevensverstrekking. Het onderzoek wordt ondersteund door diepte-interviews met (een vertegenwoordiger van) het management van vier multinationale ondernemingen.

Vragen die onder andere aan de orde komen zijn:

- Hoe belangrijk vindt het management van ondernemingen gesegmenteerde gegevensverstrekking?
- Is het management van ondernemingen bereid meer gesegmenteerde gegevens te verstrekken dan thans gebruikelijk?
- Op grond van welke criteria hebben ondernemingen segmenten ingedeeld?
- Welke waarde hechten financieel analisten aan gesegmenteerde gegevensverstrekking?
- Welke informatie-elementen per segment vinden financieel analisten belangrijk?

Dit onderzoek is met name relevant vanwege de vergaande eisen die gesteld worden in recente voorstellen van het International Accounting Standards Committee (IASC) en van de Noord-Amerikaanse regelgevende instanties. Dit zal kort worden belicht in paragraaf 2.1. Daarna zullen wij ingaan op eerder onderzoek naar gesegmenteerde gegevensverstrekking (paragraaf 2.2).

In paragraaf 3 wordt ingegaan op de onderzoeksmethode en in paragraaf 4 komen de resultaten van het onderzoek aan de orde. Het artikel wordt afgesloten in paragraaf 5 met een samenvatting en enkele conclusies.

2 Motivering van het onderzoek

2.1 *Strengere internationale eisen*

Het onderzoek naar de percepties van het management van ondernemingen en van financieel analisten is met name ingegeven door projecten van het International Accounting Standards Committee (IASC) en regelgevende instanties in de Verenigde Staten en Canada tot aanscherping van de segmentatie-eisen in de financiële verslaggeving. De in exposure drafts geformuleerde eisen gaan veel verder dan de Nederlandse segmentatie-eisen. Nederlandse segmentatie-eisen beperken zich tot datgene wat in de Vierde EEG-Richtlijn vereist wordt, in casu omzetsegmentatie naar geografische gebieden en naar bedrijfstak (art. 2:380 BW). Voorts beveelt de Raad voor de

Jaarverslaggeving (RJ) aan bedrijfsresultaat en activa te segmenteren. Voorzover de IASC-Standaarden in de Nederlandse praktijk door de RJ aanvaardbaar worden geacht, zijn c.q. worden deze in de (ontwerp)Richtlijnen verwerkt (RJ, 1997, paragraaf 2.8). Gelet op de van de Nederlandse wet- en regelgeving sterk afwijkende voorstellen van het IASC is het nuttig inzicht te verwerven in de opvattingen van het management en van financieel analisten omtrent de door het IASC vereiste gegevensverstrekking. De uitkomsten van ons onderzoek kunnen worden gebruikt bij de implementatie van de door het IASC te ontwikkelen standaard over segmentatie in de Nederlandse Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

De probleemgebieden aangaande gesegmenteerde verslaggeving betreffen het toepassingsgebied, de segmentatiebasis, de materialiteitscriteria voor het onderscheiden van een segment waarover gerapporteerd moet worden, de diepgang van de informatie die verschaft moet worden over elk segment en de additionele gegevensverstrekking, de te hanteren allocatiebases, en de frequentie van de gesegmenteerde gegevensverstrekking. Voorts dient het nut van de gesegmenteerde informatie (voor de gebruikers van financiële verslagen) te worden afgewogen tegen de kosten van het verstrekken van deze informatie (voor de verschaffers van informatie). Wij verwijzen naar Knoops en Dijkma (1996, pp. 36-44) en Bank, Happée, Knoops (1996, pp. 241-245) voor een uitgebreide bespreking. Wij signaleren hier slechts de eisen in de exposure draft van het IASC (E51, december 1995), de te verwachten eisen in de in de zomer van 1997 verwachte standaard (IAS 14 revised) en de eisen in een exposure draft van de Financial Accounting Standards Board (FASB, 1996) ten aanzien van drie aspecten, namelijk de segmentatiebasis, de materialiteitscriteria en de segmentatiediepgang.

a de segmentatiebasis

De segmentatiebasis betreft het soort segmenten waarover gerapporteerd wordt, bijvoorbeeld een indeling op basis van bedrijfstakken, geografische gebieden, juridische entiteiten, valutagebieden en de factoren die een rol spelen bij de indeling van segmenten. Bij het verschaffen van gesegmenteerde gegevens gaat het meestal over segmentatie naar activiteiten ('business segments') en segmentatie naar geografische gebieden. Er

zijn verschillende benaderingen in de regelgeving naar voren gekomen, namelijk:

- een indeling van segmenten op basis van verschillen in risico's en rendementen (risks and rewards approach),
- een indeling van segmenten op basis van de interne organisatie- en managementstructuur en het systeem van interne rapportering naar de topleiding (management approach) en
- allerlei tussenvormen.

Op basis van theoretische overwegingen verdient de 'risks and rewards approach' de voorkeur. Om aan te sluiten bij interne rapportages (kostenoverwegingen) verdient een of andere vorm van de 'management approach' de voorkeur. Veelal wordt ook als argument gehanteerd dat gebruikers/financieel analisten 'door de onderneming heen' willen kijken en daarmee in beginsel dezelfde rapportages extern willen hebben, als die intern naar het topmanagement plaatsvinden, zij het minder gedetailleerd (FASB, 1996). Inmiddels (maart 1997) lijkt er internationaal tussen de regelgevende instanties die een internationale standaard trachten te ontwikkelen (IASC, FASB en Canadian Institute of Chartered Accountants) consensus te ontstaan over het toepassen van de 'management approach' (Pacter, 1997). Erkend wordt echter dat soms de intern onderscheiden segmenten zo divers zijn dat externe rapportering op basis van deze segmenten eerder verwarrend dan verhelderend zal werken bij het maken van schattingen van risico's en toekomstige resultaten door gebruikers/analisten. Hiervoor presenteren het IASC en de Noord-Amerikaanse regelgevers echter verschillende oplossingen (zie Pacter, 1997, pp. 20). De belangrijkste controverse betreft de waardering van de gesegmenteerde gegevens: het IASC werkt met uniforme definities voor opbrengsten en kosten per segment die voor alle segmenten gelden en eist een gestandaardiseerde rapportage per segment, terwijl met name de Noord-Amerikaanse regelgevers (vooralsnog) aansluiten bij het jaarrekeningbeleid dat de onderneming zelf hanteert bij de waardering van de verschillende segmenten.

b materialiteitscriteria

Het is gebruikelijk uit te gaan van kwantitatieve criteria voor het onderscheiden van segmenten. Meestal wordt hiervoor uitgegaan van 10% van de geconsolideerde omzet, van de geconsolideerde winst of van de geconsolideerde activa. In IAS 14

(IASC, 1981) wordt dit nog gezien als een indicatie. E51 (IASC, 1995) hanteert twee toetsen: het grootste deel van de omzet moet worden verkregen van externe klanten, en de omzet, de winst of de activa moeten groter zijn dan 10% van het totaalbedrag van omzet, winst of activa op geconsolideerde basis. Indien de totale omzet aan derden van alle onderscheiden segmenten gezamenlijk minder dan 75% bedraagt van de totale omzet, dient een algemene beschrijving te worden gegeven van de andere bronnen waaruit de omzet wordt gegenereerd (IASC, 1995). Het is ook mogelijk de criteria te hanteren als een 'weerlegbaar vermoeden van een rapporteerbaar segment' (Knoops/Dijksma, 1996, pp. 41).

Indien strikt de 'management approach' wordt gevolgd zijn materialiteitscriteria overbodig, omdat extern over die segmenten gerapporteerd dient te worden, die ook intern aan het topmanagement rapporteren. Deze benadering kiest de FASB in zijn exposure draft (1996). De Amerikaanse exposure draft spreekt van 'operating segments'. Een 'operating segment' is een onderdeel van een onderneming waarin bepaalde activiteiten worden ondernomen, waarvan de resultaten regelmatig worden beoordeeld door de belangrijkste besluitvormer voor de evaluatie van de prestaties van het segment en de toewijzing van middelen, en waarover informatie beschikbaar is op basis van het interne rapporteringssysteem van de onderneming.

c diepgang van de segmentatie

Bij de diepgang van de segmentatie gaat het over de gegevens die per rapporteerbaar segment dienen te worden verstrekt. IAS 14 (IASC 1981) eist voor zowel activiteitensegmenten als voor geografische segmenten, vermelding van: omzet (gesplitst in externe omzet en interne leveringen), bedrijfsresultaat, activa en de grondslag voor de prijsbepaling van interne leveringen.

In E51 (IASC 1995) wordt een onderscheid gemaakt tussen een primaire en een secundaire segmentatiebasis. Volledige gegevensverstrekking is vereist voor één primaire segmentatiebasis (hetzij activiteiten, hetzij geografische gebieden waar de onderneming werkzaam is), waarbij beperkter gegevensverstrekking vereist is voor de secundaire segmentatiebasis (hetzij geografische gebieden, hetzij activiteiten). Voor de segmenten die worden onderscheiden op basis van de primaire segmentatiebasis dienen op grond van E51 per

segment, voorzover toerekenbaar aan het segment, te worden verstrekt: netto-omzet aan derden, interne leveringen, bedrijfsresultaat, bijzondere baten en lasten, activa, afschrijvingen en waardeverminderingen, investeringen in vaste activa, verplichtingen, interestbaten, interestlasten, ontvangen dividenden, netto cashflow (aanbevolen), aandeel in het resultaat van deelnemingen die zijn gewaardeerd tegen de vermogensmutatiemethode en bedrag van deze deelnemingen, voorwaardelijke verplichtingen (contingencies and commitments), de aard en de omvang van bijzondere opbrengsten en kosten, en significante niet-kas kostenposten (anders dan afschrijvingen). Voor secundaire segmenten dient verplicht te worden vermeld: omzet aan derden, activa en investeringen in vaste activa en wordt aanbevolen ook de overige genoemde informatie-elementen per segment te vermelden. Voorts dient voor zowel primaire als secundaire segmenten te worden verstrekt: een aansluitingsoverzicht tussen gesegmenteerde en geaggregeerde informatie, informatie over de methode van prijsbepaling interne leveringen, informatie over wijziging van criteria voor segmentatie en aangepaste cijfers, en een beschrijving van de activiteiten/samenstelling van de segmenten. Blijkens een artikel van Pacter (1996), waarin vooruitgelopen wordt op de door de Board van het IASC nog goed te keuren standaard, is een aantal gegevens dat voor elk segment diende te worden verstrekt geschrapt.

Uit het bovenstaande blijkt dat de diepgang van de segmentatie in de recente exposure draft van het IASC veel verder gaat dan de vereiste diepgang in de Nederlandse wet- en regelgeving. Daarom is onderzoek naar de opvattingen van het management van ondernemingen en van financieel analisten van groot belang voor de vraag in hoeverre de regelgeving van het IASC (de te verwachten herziene IAS 14) in de richtlijnen van de RJ dient te worden overgenomen.

2.2 Eerder empirisch onderzoek naar gesegmenteerde gegevensverstrekking

De meest recente empirische onderzoeken naar de praktijk van de financiële verslaggeving aan de hand van de gepubliceerde jaarrekeningen van Nederlandse ondernemingen zijn Beeres c.s (1997), Knoops en Dijksema (1996) en Knoops en Van Offeren (1995). Uit deze onderzoeken blijkt dat vooral grote multinationals een zeer uitgebrei-

de vorm van gesegmenteerde gegevensverstrekking kennen die verder gaat dan de Nederlandse bepalingen. In veel landen wordt jaarlijks een empirisch onderzoek gepubliceerd van financiële verslagen, zoals in de Verenigde Staten 'Accounting Trends & Techniques' (AICPA) en in het Verenigd Koninkrijk 'Financial Reporting 1995-96' (Skerratt en Tonkin, 1996). Hussain (1996) verricht op grond van jaarrekeningen onderzoek naar de gehanteerde definiëring van segmenten en concludeert dat een breed scala van segmentdefinities wordt gehanteerd in de praktijk.

Onderzoek naar de percepties van het management over gesegmenteerde gegevensverstrekking met behulp van schriftelijke enquêtes en diepte-interviews vond eerder plaats door Edwards (1995) en Edwards en Smith (1996). In deze artikelen wordt verslag gedaan van een onderzoek naar het nut van gesegmenteerde gegevensverstrekking in de ogen van de verschaffers van informatie. Edwards (1995) onderzoekt de criteria die zijn gebruikt voor het selecteren van segmenten waarover gerapporteerd wordt en concludeert dat in de praktijk veel van de theoretische overwegingen in de literatuur en in de (Engelse) regelgeving (SSAP 25) voor de selectiecriteria terzijde worden geschoven of worden genegeerd, ten gunste van bestaande organisatorische indelingen. Uit het onderzoek blijkt tevens dat de opstellers van financiële verslagen twijfelen aan het nut voor de gebruikers van de te rapporteren gesegmenteerde gegevens. Edwards en Smith (1996) onderzoeken motieven voor het (al dan) niet verschaffen van gesegmenteerde gegevens (met name concurrentienadeel en te hoge kosten) en concluderen dat na de introductie van de Engelse standaard (SSAP 25) uit 1990 vrijwillige gegevensverstrekking minimaal is. Bezorgdheid over concurrentienadeel bij het verstrekken van gesegmenteerde gegevens werd uitgesproken bij bijna een derde van de respondenten. Verwacht concurrentienadeel blijkt een belangrijk argument te zijn om bepaalde gesegmenteerde gegevens niet te verstrekken.

Onderzoek naar de informatiebehoeften van financieel analisten aan gesegmenteerde informatie is verricht door Boersema en Van Weelden (1992). Voorts is veel onderzoek verricht in het kader van omvattender onderzoek betreffende de informatiebehoeften van gebruikers van jaarrekeningen en/of financieel analisten in het algemeen (Griffin, 1982; AIMR, 1993; AICPA, 1994). Geconcludeerd wordt dat gesegmenteerde gege-

vens nuttig zijn voor gebruikers van jaarrekeningen (zie ook paragraaf 1). Overzichten van empirisch onderzoek naar gesegmenteerde gegevensverstrekking zijn voorts opgenomen in Pacter (1993, met name hoofdstuk 6), Boersema en Van Weelden (1992) en Mohr (1983).

3 Onderzoeksmethode

In het empirisch onderzoek wordt ingegaan op de informatiebronnen voor financieel analisten, de kosten en baten van gesegmenteerde informatieverstrekking, het toepassingsgebied, de segmentatiebasis, materialiteitscriteria, de diepgang en ten slotte de frequentie van gesegmenteerde gegevens. Het onderzoek is gehouden middels het verspreiden van enquêteformulieren onder het management en financieel analisten, alsmede door diepte-interviews welke gehouden zijn bij de multinationale ondernemingen Akzo Nobel, de Koninklijke/Shell Groep, Philips Electronics en Unilever. In het onderzoek zijn betrokken 145 beursgenoteerde ondernemingen, niet zijnde financiële instellingen. Hiervan hebben 29 ondernemingen het enquêteformulier geretourneerd (inclusief de vier multinationals). De response rate is 20%. De relatieve oververtegenwoordiging van multinationals heeft geen invloed op de resultaten van het onderzoek. De verdeling van de 29 ondernemingen over de verschillende bedrijfstakken is als volgt: levensmiddelen (3), handel (6), techniek (3), chemie (5), bouw (2), distributie & transport (2), papier (2), uitgeverijen (3), elektronica (2) en één anonieme. Hiermee zijn de meeste bedrijfstakken vertegenwoordigd in de steekproef.

Binnen de groep financieel analisten is bij dit onderzoek alleen een zeer specialistische gebruikersgroep benaderd, namelijk analisten die zich dagelijks bezighouden met de analyse van Nederlandse jaarrekeningen. Het intensieve gebruik en de grote kennis van jaarrekeningen maakt de ondervraagde specialistische gebruikersgroep zeer geschikt om een deskundig oordeel te vellen over gesegmenteerde informatie. Bij alle grote banken, beleggingsmaatschappijen en pensioenfondsen zijn de hoofden van de afdeling beleggingsresearch benaderd met het verzoek de enquêteformulieren onder alle aanwezige analisten te verspreiden. Van de 83 verstuurde enquêtes zijn 22 geretourneerd, die alle bruikbaar waren. Het aantal jaren ervaring van de ondervraagde analisten was gemiddeld zes jaar. De response rate bedraagt

26,5% en is gespreid over de benaderde instellingen.

De statistische analyse richt zich voornamelijk op het gemiddelde, de mediaan en de standaarddeviatie van de verzamelde data. De percepties van het management en de analisten zijn gemeten op basis van een schaal van 1 tot 5, waarbij het getal 1 als minst en het getal 5 als meest relevant wordt geacht. Bij vergelijking van de afhankelijke variabelen 'management intern' en 'management extern' en de afhankelijke variabelen 'geografische gebieden' en 'bedrijfsactiviteiten' is gebruik gemaakt van de Wilcoxon matched-pairs signed-ranks test, terwijl bij de toetsing van de twee onafhankelijke variabelen 'managementperspectief' en 'analistenperspectief' de Mann-Whitney U-test is gebruikt. Bij beide toetsingen is gebruik gemaakt van een ordinale schaal en duiden p-waarden lager dan 0,05 op significante verschillen.

De Friedman-test wordt toegepast op de items per bedrijfsactiviteit en per geografisch gebied; hierdoor wordt een rangschikking verkregen naar gemiddeld rangnummer (relevantie). Indien het verschil tussen twee posten groter is dan de Tukey-delta, dan duidt dit op significante verschillen tussen de twee posten. Op deze manier kunnen verschillende clusters worden onderscheiden.

4 Resultaten van het onderzoek

4.1 Het belang van informatiebronnen voor financieel analisten

In tabel 1 (pag. 522) wordt het belang van de informatiebronnen weergegeven, welke door de geënquêteerde financieel analisten worden gebruikt. De meest gebruikte informatiebronnen zijn recente financiële verslagen, halfjaarberichten, kwartaalberichten en gesprekken met het management.

Opvallend is dat bij de verschillende onderdelen van het financiële verslag (tabel 2, pag. 522) de gesegmenteerde informatie het hoogste scoort. De gevonden gegevens komen grotendeels overeen met een onderzoek van Vergoossen (1994, pp. 76, 77) onder Nederlandse beleggingsanalisten. De post 'gesegmenteerde gegevens' blijkt als hoogste te scoren. Hierbij dient wel bedacht te worden dat de vragenlijst betrekking heeft op gesegmenteerde gegevens, zodat hier bias kan ontstaan.

Tabel 1: Door financieel analisten toegekend belang aan de verschillende informatiebronnen

<i>Informatiebronnen</i>	<i>Gemiddelde</i>	<i>Mediaan</i>	<i>Standaarddeviatie</i>
Meest recente financiële verslagen	4,86	5	0,351
Halfjaarberichten of kwartaalberichten	4,77	5	0,429
Communicatie met management	4,73	5	0,456
Persberichten van ondernemingen	4,32	4	0,568
Emissieprospecti	4,27	5	1,202
Bedrijfstakanalyses	4,18	4	0,733
Financiële verslagen van voorgaande jaren	4,14	4	0,941
Macro-economische indicatoren	3,95	4	1,046
Kranten en tijdschriften	3,86	4	1,037
Rapporten van andere financieel analisten	3,27	3,5	1,162

Tabel 2: Door financieel analisten toegekend belang aan de onderdelen van financiële verslagen

<i>Verschillende onderdelen van financiële verslagen</i>	<i>Gemiddelde</i>	<i>Mediaan</i>	<i>Standaarddeviatie</i>
Gesegmenteerde gegevens	4,96	5	0,213
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	4,82	5	0,395
Geconsolideerde balans	4,73	5	0,456
Toelichting	4,46	5	0,963
Kasstroomoverzicht	4,36	4,5	0,727
Meerjarengegevens	4,23	4	0,922
Overige gegevens (o.a. winstverdeling)	3,86	4	1,276
Bestuursverslag (jaarverslag)	3,82	4	1,181
Vennootschappelijke winst- en verliesrekening	2,77	3	1,307
Vennootschappelijke balans	2,73	3	1,162
Verslag Raad van Commissarissen	2,36	3	1,002
Accountantsverklaring	2,23	2	1,232

4.2 Relevantie van gesegmenteerde informatieverstrekking, kosten/baten

Op basis van een kosten- en batenanalyse neemt het management van ondernemingen besluiten met betrekking tot het aantal te rapporteren segmenten en de gedetailleerdheid van de te verstrekken informatie. Als kosten van gesegmenteerde informatieverstrekking kunnen onderscheiden worden de kosten van verzamelen, verwerken, controleren en publiceren van gegevens (directe kosten), concurrentienadelen en de kosten van overheidsbemoeienis en wetgeving indien te weinig gesegmenteerde informatie aan de overheid wordt verstrekt (indirecte kosten). De meetbaarheid van deze kosten is moeilijk, desalniettemin is uit de diepte-interviews gebleken dat de kosten van implementatie van nieuwe regelgeving in de informatiesystemen van dochterondernemingen als

aanzienlijk worden beschouwd. In het algemeen geldt dat het management stelt dat extern verschafte informatie aansluit bij de interne bestuursinformatie en het interne rapportagesysteem, dat toch al aanwezig is, waardoor de kosten van gesegmenteerde informatieverstrekking als 'sunk costs' kunnen worden beschouwd.

Analisten oordelen evenals de managers dat de kosten van het verzamelen en presenteren van gesegmenteerde gegevens wel meevallen.

De ondervraagde managers blijken concurrentienadeel uitermate belangrijk te vinden.

Volgens hen heeft de concurrent nog lang niet al het inzicht in de ondernemingsactiviteiten en wordt daarom altijd overwogen of de te verstrekken gegevens geen concurrentienadeel opleveren. Dit concurrentienadeel zou dan liggen in de handelingen van concurrenten als reactie op de te verstrekken gegevens, waardoor de winstgevendheid van

Tabel 3: Argumenten van managers om niet méér informatie te verstrekken

	<i>Gemiddelde</i>	<i>Mediaan</i>	<i>Standaarddeviatie</i>
Concurrentie-overwegingen	4,57	5	0,704
Vertrouwelijkheid t.a.v. bepaalde afnemers	3,35	3	1,344
Geen extra voordeel voor externe gebruikers	3,02	3	1,243
Wettelijke bepalingen gaan niet verder	2,59	3	1,268
Kostenaspecten	2,48	2	1,243

bepaalde producten achteruit loopt. Ook de analisten geven aan dat de kosten van concurrentienadelen niet onderschat moeten worden (zie tabel 3).

Betreffende het nut van gesegmenteerde informatie ziet het topmanagement wel degelijk in dat de gebruikers deze informatie vragen om inzicht te verkrijgen in de huidige en toekomstige financiële positie van de onderneming en op basis hiervan economische beslissingen nemen. Dit sluit goed aan op de zienswijze van analisten welke het verbeterde inzicht in de prestaties van de onderneming als voornaamste reden van gesegmenteerde gegevensverstrekking beschouwen (zie tabel 4).

Het blijkt dat managers met betrekking tot bovengenoemde aspecten gesegmenteerde gegevens voor henzelf meer van belang achten dan voor externe gebruikers. De ondervraagde mana-

gers hechten veel belang aan vrijwillig verstrekte gesegmenteerde informatie als aansluiting op de geconsolideerde informatie terwijl ze niet veel voelen voor strengere wet- en regelgeving.

4.3 Toepassingsgebied

Managers zijn van mening dat multinationale ondernemingen welke werkzaam zijn in meerdere bedrijfstakken als eerste in aanmerking komen om gesegmenteerde gegevens te verstrekken. Daarna volgen in aflopend belang de multinationale ondernemingen in één bedrijfstak, de beursgenoteerde ondernemingen, grote ondernemingen, middelgrote ondernemingen en ten slotte alle ondernemingen. Voor kleine ondernemingen wordt het minst het belang ingezien voor het verstrekken van gesegmenteerde gegevens. Financieel analisten willen voornamelijk gesegmenteerde informa-

Tabel 4: Het nut van gesegmenteerde informatieverstrekking

	<i>Management (intern)</i>			<i>Management (extern)</i>			<i>Financieel analisten</i>	
	<i>Gemiddelde</i>	<i>Standaarddeviatie</i>	<i>P-waarde</i> ¹	<i>Gemiddelde</i>	<i>Standaarddeviatie</i>	<i>P-waarde</i> ²	<i>Gemiddelde</i>	<i>Standaarddeviatie</i>
Beter inzicht in de prestaties van de onderneming	4,71	0,713	(0,0303)*	4,31	0,712	(0,0055)*	4,82	0,395
Geconsolideerde jaarrekening biedt onvoldoende informatie	4,46	0,905	(0,0097)*	3,79	0,978	(0,2939)	4,05	1,161
Goede basis voor het inschatten van risico's en het vormen van verwachtingen omtrent toekomstige prestaties	4,14	1,208	(0,0032)*	3,60	1,097	(0,0006)*	4,55	0,671
Hulpmiddel bij het nemen van economische beslissingen	4,04	1,201	(0,0571)	3,46	1,036	(0,1698)	3,91	0,228

1 Wilcoxon signed-ranks test, waarbij de afhankelijke variabelen 'management intern' en 'management extern' worden vergeleken.

2 Mann-Whitney U-test, waarbij de onafhankelijke variabelen 'management extern' en 'financieel analisten' worden vergeleken.

* P-waarden lager dan 0,05 duiden op significante verschillen.

tie van alle grote ondernemingen en dan met name de beursgenoteerde.

4.4 Segmentatiebasis (zie tabel 5)

Segmenteren naar productgroepen wordt door managers intern belangrijker gevonden dan segmenteren naar geografische gebieden. Wat betreft extern verstrekte informatie achten de managers segmentatie naar bedrijfsactiviteiten van groter belang dan segmentatie naar geografische gebieden en productgroepen. Uit de diepte-interviews blijkt dat segmentatie naar bedrijfsactiviteiten de voorkeur verdient boven segmentatie naar geografische gebieden. Geografische segmentatie wordt meer gezien als een aansluiting op segmentatie naar bedrijfsactiviteiten om te verduidelijken in welke landen deze activiteiten plaatsvinden. Het management segmenteert op basis van de organisatorische indeling en het interne rapportagesysteem, dat wil zeggen zij hanteert de 'management approach'. De 'risks and rewards approach' wordt door het management minder zinvol geacht, omdat de risico's en rendementen

moeilijk te kwantificeren zijn en daardoor een indeling van producten en diensten in verschillende risicoklassen moeilijk uitvoerbaar is.

Wat betreft de financieel analisten blijkt dat de traditionele segmentatiebases 'bedrijfsactiviteit' en 'geografische gebied' goed voldoen met een lichte voorkeur voor de eerste. De indeling van de segmenten kan volgens de analisten het beste geschieden volgens de risico's en rendementen van de verschillende bedrijfsactiviteiten c.q. gebieden (risks and rewards approach). Echter een indeling van segmenten die aansluit bij de organisatiestructuur (management approach) wordt ook hoog gewaardeerd. Om een onderneming te analyseren vinden analisten het kennelijk belangrijk te weten hoe het management zelf tegen de eigen onderneming aankijkt.

Verschillen tussen management en financieel analisten zijn aanwezig gezien de lage p-waarden. Met name bij de management approach (betreffende bedrijfsactiviteiten) en de risks and rewards approach lopen de meningen van de managers en de financieel analisten ver uiteen. Wel zijn beide groepen, getuige de lage score, het erover eens dat

Tabel 5: Belang van verschillende segmentatiebases

		<i>Management</i>		<i>Financieel analisten</i>		
		<i>Gemiddelde</i>	<i>Standaarddeviatie</i>	<i>Gemiddelde</i>	<i>Standaarddeviatie</i>	<i>P-waarde</i> ²
Organisatorische indeling	Bedrijfsactiviteit	4,41	0,907	3,86	0,990	(0,0141)*
	Geografisch gebied	3,57	1,317	3,71	0,984	(0,9594)
	P-waarde ¹	(0,0092)*		(0,2249)		
Risico's en rendementen van de verschillende activiteiten en gebieden	Bedrijfsactiviteit	3,29	1,384	4,14	0,941	(0,0276)*
	Geografisch gebied	2,61	1,257	4,10	0,889	(0,0001)*
	P-waarde	(0,0051)*		(1,0000)		
Andere producteigenschappen	Bedrijfsactiviteit	2,65	1,198	3,05	0,911	(0,2799)
	Geografisch gebied	2,37	1,149	2,79	0,713	(0,1386)
	P-waarde	(0,1088)		(0,1088)		
Valutagebieden	Bedrijfsactiviteit	2,00	1,155	3,77	0,752	(0,0000)*
	Geografisch gebied	2,50	1,347	3,91	0,868	(0,0004)*
	P-waarde	(0,0277)*		(0,2249)		
Indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek	Bedrijfsactiviteit	1,72	0,882	2,23	1,193	(0,1283)
	Geografisch gebied	1,62	0,862	2,14	1,082	(0,0706)
	P-waarde	(0,1797)		(0,3613)		

1 Wilcoxon signed-ranks test, waarbij de afhankelijke variabelen 'bedrijfsactiviteit' en 'geografisch gebied' worden vergeleken.

2. Mann-Whitney U-test, waarbij de onafhankelijke variabelen 'management' en 'financieel analisten' worden vergeleken.

* P-waarden lager dan 0,05 duiden op significante verschillen.

de bedrijfstakindeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek van weinig belang is. De bedrijfstakindeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek mag volgens de RJ gebruikt worden indien het maken van een onderscheid naar bedrijfstakken twijfels oproept.

4.5 Materialiteit

Meestal worden kwantitatieve criteria gesteld voor de omvang van rapporteerbare segmenten (IASC, 1994, 1995, RJ 2.71.608, 2.71.612). Over het materialiteitscriterium van 10% van de netto-omzet, het bedrijfsresultaat of de totale activa zijn de meeste ondervraagden redelijk positief. Er is aan de geënquêteerden niet gevraagd naar hun perceptie omtrent algemene niet-kwantitatieve materialiteitscriteria (FASB, 1996).

4.6 Diepgang van de gesegmenteerde informatieverstrekking

In tabel 6 (pag. 526 en 527) wordt de gedetailleerdheid van de gerapporteerde informatie weergegeven. Het belang van posten voor het management, gesegmenteerd op basis van bedrijfsactiviteiten neemt af naarmate de tabel van boven naar beneden wordt doorlopen. Voor beide groepen respondenten geldt dat ten aanzien van nagenoeg alle informatie-elementen de voorkeur wordt gegeven aan segmentatie naar bedrijfsactiviteiten boven segmentatie naar geografische gebieden.

Zowel managers als financieel analisten vinden de netto cashflow een belangrijk gegeven. In de antwoorden van beide groepen ten aanzien van de netto cashflow is een significant verschil te zien tussen segmenteren naar bedrijfsactiviteit en naar geografisch gebied waarbij beide groepen de voorkeur geven aan presenteren naar bedrijfsactiviteit. Managers blijven huiverig om deze post te segmenteren met als redenen het moeilijk kunnen berekenen van een netto cashflow per segment en het op deze manier verstrekken van concurrentiegevoelige informatie. Daarnaast worden vraagtekens geplaatst bij het nut van het verstrekken van de cashflow per bedrijfsactiviteit, aangezien vaak sprake is van centrale financiering en deze cashflow beperkt zou blijven tot de operationele cashflow. Voorts is opmerkelijk dat managers significant meer belang hechten aan het segmenteren van investeringen naar bedrijfsactiviteiten dan naar geografische gebieden.

Op de vraag of het management bereid is om bepaalde posten te segmenteren ontstaan grote verschillen. Met segmentatie van posten die nu reeds veelvuldig gesegmenteerd worden, zoals netto-omzet naar bestemming, investeringen, bedrijfsresultaat en totale waarde der activa heeft het management weinig problemen. De bereidheid om meer posten te segmenteren neemt snel af. Vrij klein tot nihil is de bereidheid tot segmentatie van uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling, afzetkanalen, ontvangen orders, verplichtingen, interestlasten, interestbaten en ontvangen en betaalde dividenden. Echter bij sommige posten is toch een tendens te bespeuren om meer informatie te verschaffen dan thans gebeurt, zowel voor bedrijfsactiviteiten als voor geografische gebieden. Dit zijn met name investeringen, totale waarde der activa, aandeel in resultaten van deelnemingen, de netto cashflow en de omvang van de orderportefeuille.

Financieel analisten zijn geïnteresseerd in een vergaande segmentatie van posten van de balans en van de winst- en verliesrekening. Enige gradatie is wel aan te brengen in het belang van de verschillende posten. Bedrijfsresultaat en netto-omzet naar bestemming zijn daarbij veruit het belangrijkste. Verplichtingen, interne leveringen, interestlasten, interestbaten en ontvangen/betaalde dividenden worden van het minste belang geacht.

Wat betreft de verschillen tussen management en de analisten kan opgemerkt worden dat een groot aantal p-waarden lager is dan 0,05 hetgeen duidt op significante verschillen. Deze verschillen, welke bij de meeste posten voorkomen, komen voort uit het feit dat de score onder de analisten gemiddeld ongeveer één punt hoger is dan de score onder het management. Financieel analisten hechten meer belang aan gesegmenteerde informatie. Opvallend is ook dat het management relatief gezien meer belang hecht aan de totale waarde van de activa en de netto cashflow dan dat financieel analisten dat doen.

Om clusters te kunnen onderscheiden van informatie-elementen is een Friedman-test uitgevoerd, toegepast voor zowel management als financieel analisten en toegepast op de items per bedrijfsactiviteit en geografisch gebied. Met behulp van deze test wordt een rangschikking gemaakt naar gemiddeld rangnummer. Indien het verschil tussen twee posten groter is dan de Tukey-delta, dan duidt dit op significante verschil-

Tabel 6: Toegekend nut van de gesegmenteerde gegevens voor externe gebruikers in de perceptie van het management en financieel analisten

		<i>Vanuit perspectief van management</i>		<i>Vanuit perspectief van de financieel analisten</i>		
		<i>Gemiddelde</i>	<i>Mediaan</i>	<i>Gemiddelde</i>	<i>Mediaan</i>	<i>P-waarde</i> ²
Bedrijfsresultaat	Bedrijfsactiviteit	4,19	4	4,91	5	(0,0007)*
	Geografisch gebied	3,86	4	4,82	5	(0,0003)*
	P-waarde ¹	(0,0910)		(0,1797)		
Netto-omzet naar bestemming	Bedrijfsactiviteit	4,04	4	4,73	5	(0,0019)*
	Geografisch gebied	4,04	4	4,73	5	(0,0014)*
	P-waarde	(0,8551)		(1,0000)		
Totale waarde der activa	Bedrijfsactiviteit	3,52	4	3,68	4	(0,9916)
	Geografisch gebied	3,39	4	3,32	3	(0,6831)
	P-waarde	(0,0679)		(0,0519)		
Netto cashflow	Bedrijfsactiviteit	3,48	4	3,77	4	(0,5401)*
	Geografisch gebied	2,96	3	3,41	4	(0,2484)*
	P-waarde	(0,0180)*		(0,0431)*		
Investeringsen	Bedrijfsactiviteit	3,43	4	4,18	4	(0,0121)*
	Geografisch gebied	2,90	3	3,86	4	(0,0066)*
	P-waarde	(0,0209)		(0,0935)		
Reorganisatiekosten	Bedrijfsactiviteit	3,39	4	3,77	4	(0,3012)
	Geografisch gebied	2,78	3	3,18	3	(0,2304)
	P-waarde	(0,0117)*		(0,0117)*		
Netto-omzet naar herkomst	Bedrijfsactiviteit	2,78	3	4,00	4	(0,0018)*
	Geografisch gebied	2,71	3	4,05	4	(0,0016)*
	P-waarde	(0,2012)		(0,5930)		
Afschrijvingen en waardevermindering	Bedrijfsactiviteit	2,77	3	3,32	3	(0,1442)
	Geografisch gebied	2,37	2	2,64	3	(0,4368)
	P-waarde	(0,0431)*		(0,0117)*		
Omvang orderportefeuille	Bedrijfsactiviteit	2,73	2,5	4,18	4	(0,0010)*
	Geografisch gebied	2,33	2	3,86	4	(0,0003)*
	P-waarde	(0,0431)*		(0,0431)*		
Buitengewone baten en lasten	Bedrijfsactiviteit	2,70	3	3,64	4	(0,0135)*
	Geografisch gebied	2,64	2,5	3,36	3,5	(0,0406)*
	P-waarde	(0,1797)		(0,1088)		
Ontvangen orders	Bedrijfsactiviteit	2,62	2,5	4,05	4	(0,0009)*
	Geografisch gebied	2,23	2	3,64	4	(0,0007)*
	P-waarde	(0,0431)*		(0,0277)*		
Uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling	Bedrijfsactiviteit	2,61	2	3,55	3,5	(0,0316)*
	Geografisch gebied	2,18	2	2,91	3	(0,0705)
	P-waarde	(0,0679)		(0,0180)*		
Aandeel in resultaten van deelnemingen	Bedrijfsactiviteit	2,50	2	3,59	4	(0,0037)*
	Geografisch gebied	2,22	2	3,36	3	(0,0020)*
	P-waarde	(0,0431)*		(0,0679)		

Interne leveringen	Bedrijfsactiviteit	2,22	2	2,82	3	(0,0526)
	Geografisch gebied	2,00	2	2,86	3	(0,0105)*
	P-waarde	(0,1088)		(0,5930)		
Afzetkanalen	Bedrijfsactiviteit	2,15	2	3,62	4	(0,0002)*
	Geografisch gebied	2,14	2	3,67	4	(0,0003)*
	P-waarde	(0,1797)		(0,7150)		
Interestlasten	Bedrijfsactiviteit	1,75	1,5	2,68	3	(0,0056)*
	Geografisch gebied	1,69	1	2,64	2,5	(0,0124)*
	P-waarde	(0,3173)		(0,7150)		
Interestbaten	Bedrijfsactiviteit	1,71	1	2,64	2,5	(0,0030)*
	Geografisch gebied	1,66	1	2,59	2	(0,0067)*
	P-waarde	(0,3173)		(0,7150)		
Verplichtingen	Bedrijfsactiviteit	1,66	1	3,05	3	(0,0000)*
	Geografisch gebied	1,83	2	2,86	3	(0,0005)*
	P-waarde	(0,2863)		(0,0679)		
Ontvangen en betaalde dividenden	Bedrijfsactiviteit	1,50	1	2,46	2	(0,0099)*
	Geografisch gebied	1,52	1	2,27	2	(0,0300)*
	P-waarde	(0,3173)		(0,4227)		

1 De waarden vormen per post de significantie-niveaus tussen bedrijfsactiviteiten en geografische gebieden o.b.v. de Wilcoxon signed-ranks test.

2 De P-waarde is gebaseerd op de Mann-Whitney U-test, waarbij de onafhankelijke variabelen 'management' en 'financieel analisten' worden vergeleken.

* P-waarden lager dan 0,05 duiden op significante verschillen.

len tussen de twee posten. Op deze manier kunnen verschillende clusters worden onderscheiden. De belangrijkste uitkomsten zijn dat bedrijfsresultaat en netto-omzet naar bestemming gemiddeld hoger scoren. Afschrijvingen en waardeverminderingen, verplichtingen, interne leveringen, interestlasten, interestbaten en ontvangen/betaalde dividenden scoren gemiddeld lager. De overige items zitten in het middengedeelte.

4.7 Frequentie en presentatie van gesegmenteerde informatie (zie tabellen 7 en 8)

Managers vinden naar aflopend belang dat gesegmenteerde informatie op jaarlijkse, halfjaarlijkse en kwartaalba-

sis moet worden verstrekt. Onder financieel analisten is er overeenstemming dat gesegmenteerde informatie in ieder geval in het jaarlijkse financiële verslag dient te worden opgenomen. Echter halfjaarberichten en kwartaalberichten scoren ook vrij hoog. De lage p-waarde duidt erop dat er significante verschillen bestaan tussen het management en de financieel analisten. Het management hecht derhalve duidelijk minder waarde aan frequente gesegmenteerde informatie.

Financieel analisten zien gesegmenteerde gegevens het liefst in de toelichting, terwijl het management een voorkeur uitspreekt voor het

Tabel 7: Frequentie van de gesegmenteerde informatieverstrekking

	Management			Financieel analisten			P-waarde ¹
	Gemiddelde	Mediaan	Standaarddeviatie	Gemiddelde	Mediaan	Standaarddeviatie	
Jaarlijks	4,52	5	0,634	5,00	5	0,000	0,0007*
Halfjaarlijks	3,62	4	1,208	4,52	5	0,512	0,0047*
Ieder kwartaal	2,86	3	1,433	4,14	4	0,889	0,0012*

1 Mann-Whitney U-test, vergelijking onafhankelijke variabelen 'management' en 'financieel analisten'.

* P-waarden lager dan 0,05 duiden op significante verschillen.

Tabel 8: Plaats van gesegmenteerde informatie in het financiële verslag

	<i>Management</i>			<i>Financieel analisten</i>			<i>P-waarde¹</i>
	<i>Gemiddelde</i>	<i>Mediaan</i>	<i>Standaarddeviatie</i>	<i>Gemiddelde</i>	<i>Mediaan</i>	<i>Standaarddeviatie</i>	
Bestuursverslag	3,97	4	0,944	3,70	4	1,031	0,3773
Toelichting	3,59	4	1,240	4,25	4,5	0,967	0,0391*
Meerjarenoverzichten	3,31	3	1,137	4,24	5	1,044	0,0048*
Kerngegevens	2,72	3	1,334	3,71	4	1,231	0,0131*

¹ Mann-Whitney U-test, vergelijking onafhankelijke variabelen 'management' en 'financieel analisten'.

* P-waarden lager dan 0,05 duiden op significante verschillen.

bestuursverslag. Financieel analisten zien ook graag gesegmenteerde gegevens opgenomen in meerjarenoverzichten en overzichten van kerngegevens. Het belang van plaatsing in het bestuursverslag is gelegen in het feit dat het bestuur hier een voorstelling van de activiteiten en geografische gebieden geeft met daaraan verbonden een toekomstvisie, hetgeen niet gebeurt in de toelichting. Voorts is het bestuursverslag voor de externe gebruiker veel beter te lezen. Hier denken de financieel analisten anders over.

5 Samenvatting en conclusies

In dit artikel is verslag gedaan van een empirisch onderzoek naar de percepties van het management van ondernemingen en van financieel analisten betreffende gesegmenteerde gegevensverstrekking in de financiële verslaggeving van ondernemingen. Het empirisch onderzoek heeft betrekking op aan de Amsterdamse Effectenbeurs genoteerde niet-financiële ondernemingen.

Financieel analisten blijken een groot belang toe te kennen aan de meest recente financiële verslagen en aan tussentijdse berichtgeving.

Het management van ondernemingen noemt vooral concurrentie-overwegingen als argument om niet meer gesegmenteerde informatie te verschaffen dan zij thans in hun financiële verslagen doen. Kostenoverwegingen blijken minder relevant te zijn. De gesegmenteerde informatie wordt thans grotendeels vrijwillig verstrekt, een strengere wet- en regelgeving wordt niet van belang geacht. Financieel analisten hechten wel grote waarde aan uitgebreidere gesegmenteerde informatieverstrekking en aan uitgebreidere, strengere wet en regelgeving dienaangaande.

Uit de ondervragingen van managers en financieel analisten blijkt dat gesegmenteerde

gegevensverstrekking met name van belang wordt geacht voor multinationale ondernemingen en beursgenoteerde ondernemingen. Financieel analisten achten gesegmenteerde informatieverstrekking door alle grote ondernemingen van belang.

In recente voorstellen van regelgevende instantie komen mogelijke segmentatiebases naar voren: de 'risks and rewards approach', de 'management approach' en tussenvormen. De essentiële vraag is of bij de indeling in segmenten uitgegaan dient te worden van verschillen in risico's en rendementen, dan wel dat aansluiting dient te worden gezocht bij de organisatie- en managementstructuur van de onderneming. Hierbij speelt een rol welke doelstelling wordt toegekend aan gesegmenteerde gegevensverstrekking. Met name in de Amerikaanse benadering speelt een rol dat met behulp van gesegmenteerde gegevens meer inzicht dient te worden verschaft in de wijze waarop het management de onderneming ziet, op grond waarvan de wijze waarop gerapporteerd wordt aan het topmanagement zonder meer wordt overgenomen, ongeacht verschillen in risico's en rendementen en ongeacht verschillende waarderingsgrondslagen. Het IASC pleit in een recente exposure draft (1995) voor gestandaardiseerde berekeningswijze van segmentresultaten en voor waarderingsgrondslagen voor segmentrapportage die gelijk zijn aan de waarderingsgrondslagen in de geconsolideerde jaarrekening.

Uit de ondervragingen van managers blijkt dat zij van oordeel zijn dat bij de indeling van segmenten het best kan worden aangesloten bij de organisatie- en managementstructuur van de onderneming. Bij de financieel analisten scoort de indeling op basis van verschillen in risico's en rendementen het hoogst. Andere mogelijke indelingscriteria scoren laag.

Meestal worden kwantitatieve criteria gesteld voor de omvang van rapporteerbare segmenten (IASC, 1995; RJ 2.71.608, 2.71.612). Over het materialiteitscriterium van 10% van de netto-omzet, het bedrijfsresultaat of de totale activa zijn de meeste ondervraagden redelijk positief.

Het is niet verwonderlijk dat financieel analisten aan bijna elk van de ondervraagde informatie-elementen een hogere relevantie toekennen dan het management van ondernemingen (zie tabel 6). Wanneer het belang van een bepaald informatie-element voor externe gebruikers gemeten wordt op een schaal van 1 tot 5, scoren de analisten structureel één punt hoger dan het management. De drie belangrijkste gesegmenteerde gegevens voor zowel bedrijfsactiviteiten als geografische gebieden zijn bedrijfsresultaat, netto-omzet naar bestemming en totale waarde der activa. Uit de diepte-interviews komt naar voren dat het management de netto cashflow voor externe gebruikers van belang acht, maar dat deze niet wordt getoond vanwege moeilijke toerekenbaarheid en concurrentienadelen. Informatie-elementen als interne leveringen, verplichtingen, interestbaten, interestlasten, en ontvangen en betaalde dividenden scoren relatief laag, zowel bij financieel analisten als bij het management van ondernemingen. De bereidheid van het management om meer informatie te verstrekken dan zij thans in financiële verslagen doet is gering.

De eisen betreffende de diepgang van de segmentatie in recente voorstellen van regelgevend instanties tekenen schril af tegen de segmentatie-eisen in de Vierde EEG-Richtlijn en in de Nederlandse wet- en regelgeving. De Nederlandse segmentatie-eisen zijn een kopie van de zwakke segmentatie-eisen uit de Vierde EEG-Richtlijn. Wij vinden dat per segment in ieder geval dient te worden vermeld: de omzet (normaliter naar bestemming), interne leveringen, het bedrijfsresultaat, het geïnvesteerd vermogen, de investeringen en de afschrijvingen en waardeverminderingen. (Voor interne leveringen vinden wij hiervoor geen ondersteuning uit de ondervragingen van het management en van financieel analisten; wij hebben daarvoor geen verklaring). Het lijkt ons nuttig om hiervoor een afzonderlijk segmentatie-overzicht op te nemen in het financiële verslag (zie ook Ijiri, 1995). Voorts dient informatie te worden verstrekt over de activiteit of samenstelling van de segmenten, de gehanteerde waarde-

ringsgrondslagen en eventuele wijzigingen hierin (voor zover afwijkend van de waarderingsgrondslagen in de geconsolideerde jaarrekening) en de methode van prijsbepaling van interne leveringen. Verder dienen in aansluitingsoverzichten de gesegmenteerde gegevens te worden gerelateerd aan de gegevens in de geconsolideerde jaarrekening.

De resultaten van het onderzoek onder financieel analisten moeten voorzichtig worden geïnterpreteerd. Bedacht dient te worden dat de financieel analisten slechts één gebruikersgroep van financiële informatie vormen, zij het een belangrijke. Financieel analisten vinden dat alle informatie in het financiële verslag dient te worden opgenomen, maar zij zijn nauwelijks geïnteresseerd in de plaats waar die informatie wordt opgenomen. Wij zouden ons kunnen voorstellen dat met name minder ingewijde gebruikersgroepen behoefte hebben aan een duidelijk overzicht in de toelichting waarin de gesegmenteerde informatie wordt verstrekt. Hierbij zou aansluiting gezocht kunnen worden bij de overzichten die het IASC in E51 presenteert.

L I T E R A T U U R

- American Institute of Certified Public Accountants, (1994), Comprehensive report of the Special Committee on Financial Reporting, *Improving business reporting - A customer focus. Meeting the information needs of investors and creditors*, New York.
- American Institute of Certified Public Accountants, Jack Shohet en Richard Rikert, (jaarlijks), *Accounting Trends & Techniques*, New York.
- Association for Investment Management and Research, (1993), *Financial Reporting in the 1990s and beyond*, a position paper prepared by Peter H. Knutson, PhD, CPA, Charlottesville.
- Bank, J.L., R.R. Happée en C.D. Knoops, (1996), Gesegmenteerde gegevensverstrekking; wet- en regelgeving, empirisch onderzoek van financiële verslagen en percepties van analisten en het management van ondernemingen, in: *fma-Kroniek 1996* (onder redactie van C.M.T. Boneco, A. de Bos en C.D. Knoops), Samsom, Erasmus Universiteit Rotterdam, pp. 241-264.
- Beeres, R.J.M., G.J.M. Braam, J. Dijkma en E.H. Kelder, (1997), Kwaliteit van segmentatie in financiële verslagen, in: *Tijdschrift voor Bedrijfsadministratie*, 101, nr. 1197/1198, januari/februari 1997, pp. 39-53.

- Boersema, John M. en Susan J. van Weelden, (1992), *Financial reporting for segments*, The Canadian Institute of Chartered Accountants, Research Study, Toronto, 1992.
- Edwards, Pamela, (1995), Segmental reporting: a preparer's perspective, in: *Accounting and Business Research*, vol. 25, no. 99, summer 1995, pp. 151-161.
- Edwards, Pamela en Richard A. Smith, (1996), Competitive disadvantage and voluntary disclosures: the case of segmental reporting, in: *British Accounting Review*, vol. 28, no. 2, juni, pp. 155-172.
- Financial Accounting Standards Board, (1996), Exposure Draft: *Reporting Disaggregated Information about a Business Enterprise*, Financial Accounting Series No. 157-A, 19 januari.
- Griffin, Paul A., (1982), *Usefulness to investors and creditors of information provided by financial reporting: a review of empirical accounting research*, Research Report, Financial Accounting Standards Board.
- Hussain, Simon, (1996), Segmental definitions, in: *Financial reporting 1995-96: a survey of UK reporting practice*, (onder redactie van L.C.L. Skerratt en D.J. Tonkin), Accountancy Books, Central Milton Keynes, pp. 23-44.
- Ijiri, Yuji, (1995), Segment statements and informativeness measures: managing capital vs. managing resources, in: *Accounting Horizons*, 9/3, september, pp. 55-67.
- International Accounting Standards Committee, (1981, reformatted 1994), *International Accounting Standard No. 14: Reporting Financial Information by Segment*, London.
- International Accounting Standards Committee, (1994), Draft Statement of Principles *Reporting Financial Information by Segment*, London.
- International Accounting Standards Committee, (1995), Exposure Draft: E51 *Reporting Financial Information by Segment*, London.
- Klaassen, J. en G.G.M. Bak, (1993), *Externe verslaggeving*, Amsterdam.
- Knoops, C.D. en J. Dijkma, (1996), Gesegmenteerde gegevensverstrekking, in: *Het jaar verslagen. Onderzoek jaarverslaggeving 1995* (onder redactie van M.N. Hoogenboom, J.A.G.M. Koevoets en R.G.A. Vergoossen), NIVRA geschriften 66, Kluwer Bedrijfswetenschappen, Deventer, pp. 35-65.
- Knoops, C.D. en D.H. van Offeren, (1995), Gesegmenteerde informatie, in: *Jaar in - jaar uit 9. Financiële verslagen 1994. Theorie en praktijk* (onder redactie van H.L. Brink en L.G. van der Tas), Kluwer Bedrijfswetenschappen, Deventer, pp. 131-163.
- Mohr, R.M., (1983), The segmental reporting issue: a review of empirical research, in: *Journal of Accounting Literature*, vol. 2, spring, pp. 39-72.
- Pacter, Paul, (1993), *Reporting disaggregated information*, Research Report, Financial Accounting Standards Board, Financial Accounting Series no. 123-A, februari, Norwalk, CN.
- Pacter, Paul, (1996), Board to consider final revisions to IAS 14, in: *IASC Insight*, december 1996, pp. 20.
- Pacter, Paul, (1997), Segment reporting: some differences remain with North America, in: *IASC Insight*, maart, pp. 20, 21.
- Raad voor de Jaarverslaggeving, *Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (vanaf 1990)*, (1997), Kluwer Bedrijfswetenschappen, Deventer, bijgewerkt t/m aflevering 18, april.
- Raad voor de Jaarverslaggeving, *Verslag van werkzaamheden over het jaar 1996*, (1997), Amsterdam.
- Skerratt, L.C.L. en D.J. Tonkin, (1996), *Financial reporting 1995-96: a survey of UK reporting practice*, Accountancy Books, Central Milton Keynes.
- Vergoossen, R.G.A., (1994), *Accounting changes and the use of financial statements*, Naarden.

NOOT

1 Dit artikel is een bewerking van een deel van een artikel dat is gepresenteerd op het fma-congres 1996. De enquêtes en diepte-interviews zijn opgesteld en uitgevoerd door een werkcollegiegroep o.l.v. C.D. Knoops en door J.L. Bank. De deelnemers aan deze werkcollegiegroep waren: J.M. van de Beek, W.G.T. Bins, J.A. van den Doel, A. van Doesburg, W.D. Groot, R.R. Happée, M. Jacobs, P.G. de Jong, E.R.M. Kerpen, D. Koops, M.C. van Koppen, J. de Looft, R.W.W.M. Mol, J.A. van Nieuwenhuijzen, R. Nijssen, A.S. Pancham, A. Rambaldo, O.C. Terwijn, F.J.W. Verhoeff, J.H.A. van Vliet en R.J.J. Watervoort.

De statistische analyses zijn uitgevoerd door Cok's Statistisch Adviesburo (Cok Ouwerkerk) te Mijnsheerenland.